

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 858.

CHICAGO, ILL., 21. FEBRUARJA (February 21), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Reckwell 2364.

“OLJNATA SLIKA”.

Razkritje oljnih škandalov je osupnilo vse tiste ljudi, ki ne vedo, da je vzrok korupcije v sedanji ekonomski uredbi. Nadpatriotje, “predstavnik” ameriškega ljudstva, mornarniški tajnik in več drugih članov kabineta, bivši senator Fall, izdajatelj velikih listov, kongresniki, senatorji itd., imajo na sebi oljnate pege.

Prišlo je na dan, da so gotovi člani Hardingovega kabineta dali v najem Harry F. Sinclairju oljna polja, takozvani Teapot Dome v Wyomingu. Glavni posredovalec v tej barantiji je bil Albert B. Fall iz Nove Meksike, notranji tajnik v Hardingovem kabinetu. Oljni kralj Sinclair pa je za protiuslugo “posodil” Fallu \$25,000. Ako ne bo pogodba preklicana, bo napravil Sinclair okoli \$10,000,000 čistega dobička. Vlada, oziroma ameriška vojna mornarnica, bi dobila le gotov odstotek olja, ki bi ga vzela Sinclairjeva družba iz mornarničnih oljnih rezervacij, ki so last ameriškega ljudstva, če ne drugače vsaj na papirju.

Teapot Dome je samo eno poglavje “razkrite” korupcije. Pri zaslišanjih je prišlo na dan, da je bivši notranji tajnik Fall dal v najem svojemu prijatelju E. L. Dohenyju mornarnična oljna polja v Californiji; E. L. Doheny pa je “posodil” svojemu dolgoletnemu prijatelju Fallu \$100,000. Ako ta pogodba ne bo preklicana, bo napravila Dohenyjeva družba nad sto milijonov dolarjev čistega dobička. Vse kar bi dobila ameriška vlada od Dohenyja, bi bilo gotov odstotek iz zemlje vzetega olja.

Fall, W. G. McAdoo, sedanji predsedniški aspirant demokratske stranke, visoki bivši in sedanji vladni uradniki, vodilni politiki obeh strank, publicisti itd., so v službi oljnih interesov, kar je bilo dokazano pri zaslišanjih pred senatno preiskovalno komisijo. McAdoo je dobil kot eden odvetnikov Dohenyjeve oljne družbe četrto milijona dolarjev. Najet je bil radi svojega “velikega vpliva” na visokih političnih mestih. McAdoo je bil namreč eden vodilnih članov Wilsonovega kabineta. Sedaj se poteguje za predsedniško nominacijo, katero je imel že skoro v žepu. Igro mu je nekoliko pokvaril “oljni škandal”. Težko bo sedaj dopovedovati delavstvu, da je McAdoo njegov najboljši prijatelj.

E. L. Doheny je bil kandidat za podpredsednika Zedinjenih držav na demokratiški konvenciji l. 1920 v San Franciscu, toda nominacije ni dobil. Mr. Doheny je torej političar demokratske stranke. Pred preiskovalno komisijo je priznal, da je prispeval v kampanjski fond demokratske stranke \$75,000 in v kampanjski fond republikanske stranke \$25,000. Za Dohenyja ni med republikanci in demokrati nobene razlike in ostali kapitalisti so enakega mnenja. Obe sta kapitalistični stranki. Obe ropati ljudstvo. Obe sta proti “rdečkarjem” in ostalim “nelejalnim” elementom in obe se navdušujeta za “obstoječe” ameriške institucije.

Po vojni je ameriška vlada ustanovila “Veterans Bureau”, ki je imel skrbeti za bolne, ranjene in pohabljenе vojake. Ta biro upravlja vse vojaške bolnišnice, zaloge oblačil ki so ostale od zadnje vojne, skrbi za vzdrževanje pohabljenih veteranov in gradi nove bolnišnice in podobne zavode za veterane. Za načelnika tega biroja je pokojni predsednik Harding imenoval nekega Charles R. Forbesa, ki ima za seboj zelo temno zgodovino. Forbes je navaden pustolovec, ki si je znal pridobiti zaupanje v washingtonskih krogih, posebno pri predsedniku, in tako mu je bila poverjena služba, ki bi jo ne smel nikdar dobiti. Da bomo kratki — Forbes je olajšal blagajno veteranskega biroja za \$225,000,000. Dvesto petindvajset milijonov dolarjev je precej čedna vsota. Marsikak patriot (?) je obogatel na račun tega biroja. Raznim pogodbenikom so se oddajala naročila, pri katerih so posredovalci “zaslužili” stotisočake. Forbes je “prodajal” zaloge oblačil, posteljno opravo itd., iz vojaških skladišč pod ceno, skoro zastonj, potem pa je enako blago kupoval po pretirano visokih cenah. Posebna komisija preiskuje sedaj Forbesovo gospodarstvo v veteranskem biroju, toda listi ne pišejo mnogo o tem, ker so javno pozornost obrnili na oljne skandale.

Tekom tem preiskav so prišle na dan še druge korupcije. Nekatere železniške družbe so dobile milijone v zemljiščih, ki so bila vladna posest. Neka železniška družba n. pr. je dobila v “dar” toliko zemlje, da je plačala z njo vse stroške za zgradbo prog v dotičnem kraju in pri tem napravila še nekaj milijonov dobička.

Pod Taftovo administracijo je prišel na dan Ballingerjev škandal, ki je povzročil približno toliko šuma kakor sedanje razkritje "oljnatih" korupcij.

Vsa stvar je zelo neprijetna za republikance in demokrate. Nahajamo se pred predsedniškimi volitvami, ki bi utegnile poslati v Washington administracijo, katera ne bi bila po godu denarni oligarhiji. Tolažijo se s tem, da ljudstvo take stvari rado pozabi. Ob pravem momentu bodo listi obrnili ljudsko pozornost na kaj drugega, in ljudstvo se rado obrača tako kakor mu narekujejo drugi.

Vendar pa postaja situacija za denarne kralje in korumpirane politike vedno težja. Nad dvajset let pripovedujejo ameriški socialisti delavcem in farmerjem, da je korupcija svojstvo kapitalizma. Priredili smo na tisoče in tisoče shodov, izdali nešteto brošur in knjig v milijone izvodih, naši listi so šli med maso v ogromnih nakladah, in precej semena je padlo na rodovitna tla. Takozvano progresivno gibanje med unijskim delavstvom in farmerji je plod socialistične vzgoje. Še je veliko ljudi, ki ne vedo, kje so vzroki korupcije. Ker ne razumejo ekonomske uredbe kakršna je, mislijo, da je treba korumpirane uradnike nadomestiti s poštenimi; treba je sprejeti zakone, ki bodo protektirali ljudske interese, in pri tem seveda tudi interese privatne svojine. To dvojje pa ne gre skupaj, kar je treba takim dobrim ljudem še dopovedovati. Vsaka stranka lahko izbere le eno izmed dveh poti: ali za ljudske, ali pa za privatne interese.

Dasi je sentiment proti obema starima strankama danes jačji kot je bil kedaj poprej, ni še organiziran za enoten nastop. Zato je pozdravljati vsak korak, ki stremi, združiti ameriške radikalne delavce in farmerje v enotno stranko. Ameriško politično in gospodarsko življenje jo nujno potrebuje. Ako bo ljudstvo pustilo vlado v rokah sedanje do mozga korumpirane klike, bo samo trpelo posledice svoje brezbrižnosti.

Socialistična stranka je na delu, da stvari za prihodnje volitve združenje delavskih in farmerskih sil. Z enako energijo vrši delo za svoje pojačanje in razširjenje svojega časopisja. Kapitalizem ne more biti pošten; korupcije se v kapitalistični družbi ne more iztrebiti; izkoriščanje se v obstoječi ekonomski uredbi ne more odpraviti. Kar potrebujemo, je socialistična ekonomska uredba. In zavedno delavstvo raznih dežel si kleše pot, vsako na svoj način, v družbo bodočnosti, v socializem!

Korupcije, vojne, izkoriščanja, imperializmi itd., so lastnosti kapitalizma. Torej moramo odpraviti vzrok s koreninami vred. Vzrok pa je sedanja ekonomska struktura. Padla bo, ker mora. Proti razvojnim zakonom ne more delovati noben prohibicionistični zakon. Prehaja-

nje družbe iz kapitalizma v socializem ne more preprečiti nobena sila. Ovira se ga lahko, še lažje pa se ga pospeši. Naloga socialistov je, da ga pospešujemo.

"Ujeti kakor podgane".

"Ujeti kakor podgane", je bil v nekem listu naslov poročila o katastrofi v Crosbyju, Minn., kjer je izgubilo življenje v rudniku Milford nad štirideset rudarjev.

Špodaj predori, skozi katere so rudarji spravljali na površje železno rudo. Na površju rudnika malo jezero. Površje rudnikov v Minesoti, kadar je vzeto iz globin veliko rude, se prične na gotovih mestih pogrezati. Tako je bilo tudi z rudnikom Milford. Voda v jezeru nad omenjenim rudnikom si je dne 5. februarja našla pot v globine in ujela enainštirideset rudarjev "kakor podgane". Zalila jih je voda in blato. Žene, otroci, prijatelji, sorodniki, znanci, radovedneži — vsi so prihтели na lice mesta ko se je raznesla novica. Nihče ni mogel pomagati. Pozneje so pripeljali nekaj sesalk, po par dneh pa so spoznali, da trupel rudarjev ne bo mogoče dobiti ven morda več mesecev, morda šele čez par let. Mogoče je, da bi izpraznjenje rudnika preveč stalo. V par letih, ko bi opore odnehale, bi se skladi rude in zemlje poglobili in voda bi bila iztisnjena na površje ali kamorkoli že. Potem bi se rudnik lahko ponovno odprlo. Tako mislijo gospodarji, katerim so delavci, posebno mrtvi delavci, toliko kakor podgane.

Dne 25. januarja se je dogodila eksplozija v premogovniku v bližini Johnston City, Ill. Posledica: dvaintrideset mrtvih, devet nevarno poškodovanih.

Nekaj dni pozneje se je dogodila enaka nesreča v Shanktownu, Pa. Rezultat: enaintrideset mrtvih.

Dne 5. februarja je podsulo število premogarjev v nekom rovu v Šleziji. Zares, "padajo kakor podgane". Kedaj pa se bodo delavci domislili, da niso podgane? Nesreče se bodo dogajale. Toda večina današnjih nesreč se dogaja vsled tega, ker družbe ne skrbijo za varnost delavskih življenj. To stane in bi škodovalo profitu. Profit, koliko delavcev si že ubil kakor podgane! Kedaj pa bodo delavci ubili profit "kakor podgane"?

Socialisti trdimo, da je treba za uvedbo socializma socialistične večine. Vsak drug način je nesiguren in riskiran. Socialistično večino pa je treba pridobiti s propagando, vzgojo in organizacijo. Kdor misli, da mora priti skoraj socializem, pa ne stori nič, da pride do te večine, vara samega sebe. Organizirajte v svoji naselbini socialistični klub in ga priključite socialistični zvezi ter pridobite Proletarcu novih naročnikov.

Konvencija socialistične stranke sklicana za dne 6. julija v Clevelandu.

Zbori "Konference za progresivno politično akcijo".

Dne 9., 10. in 11. februarja je zborovala v St. Louisu, Mo., eksekutiva socialistične stranke, ki je med drugim zaključila, da se bo vršila konvencija stranke dne 6. julija v Clevelandu.

Pred sejo eksekutive socialistične stranke v St. Louisu se je vršil zbor "Konference za progresivno politično akcijo", na katerem so bile zastopane socialistična stranka, unije in farmarske organizacije, ki štejejo nad tri milijone članov.

Na detroitski konvenciji socialistične stranke l. 1921 je bil po vsestranski diskuziji sprejet predlog, naj socialistična stranka podvzame korake za formiranje ameriške delavske stranke, v kateri bodo združene unije, farmarske organizacije in socialistična stranka. Vsaka teh organizacij bi ostala v novi stranki kot avtomna celota.

Članstvo socialistične stranke je z veliko večino odobrilo te poskuse. Vse poznejše konvencije so zaključile, naj stranka nadaljuje s pripravljanjem polja za formiranje federativne stranke ameriškega delavstva.

Odziv v začetku ni bil zadovoljiv. Nekatere unije so svetovale socialistični stranki, naj gre do v ospredje akcije za enotno stranko odboriki progresivnih unij, ker bo odziv na ta način večji.

Akcijo so vzele v roke nekatere unije železničarjev, ki so sklicale prvi sestanek meseca februarja 1922 v Chicagi, na katerem je bilo zastopanih več milijonov članov. Zbor se ni izrekel za takojšnjo ustanovitev neodvisne delavske stranke, pač pa je sprejel liberalen program in večino točk iz socialističnega minimalnega programa. Unije in farmarske organizacije, ki so pristale na omenjeni program, so postale članice organizacije, ki si je nadela ime "Konferenca za progresivno politično akcijo". Zastopstvo socialistične stranke je podalo prvi konferenci izjavo, s katero se je stranka izrekla, da je proti taktiki okupiranja glasovnic republikanske in demokratske stranke. Pripravljena pa je ostati članica Konference, ker se zaveda, da bo ameriško delavstvo, ki ga reprezentira Konferenca, prej ali slej izprevidelo, da se bo moralo zediniti za organiziranje delavske stranke.

Stališče socialistične stranke je Konferenca odobrila. Drugi zbor Konference za progresivno politično akcijo se je vršil meseca decembra 1922 v Clevelandu. V pogledu taktike je ostala na istem stališču kakor ga je zavzela na čikaškem zboru. Medtem pa so socialisti v unijah,

potom svojega časopisja, debat in z drugimi agitatoričnimi sredstvi pripravljali sentiment med članstvom unij za osamosvojitve delavstva na političnem polju.

Drugi teden meseca februarja to leto se je vršil tretji zbor Konference za progresivno politično akcijo v St. Louisu, Mo. Sprejel je program in načelno izjavo, ki je radikalnejša od prejšnjih in obtožil sedanjo vlado kot največjo pokroviteljico korupcije. Toda ta zbor še ni šel toliko daleč, da bi se jasno izrekel za organiziranje ameriške delavske stranke. Napravil pa je korake, ki ne morejo voditi drugam kakor k osamosvojitvi delavstva na političnem polju. Korupcija, ki vlada v Washingtonu in v obeh starih strankah širom dežele, je voda na mlin propagatorjev za ustanovitev zvezne delavske stranke.

Nadalje je "Konferenca za progresivno politično akcijo", zborujoča v St. Louisu, sklenila obdržavati dne 4. julija v Clevelandu svojo konvencijo, od katere odvisi, da-li bo imelo ameriško delavstvo stranko, organizirano po angleškem vzorcu, že v tem letu ali ne. Kakor je izgledalo v St. Louisu, bo clevelandska konvencija spremenila Konferenco za progresivno politično akcijo v samostojno politično stranko. Ako se to zgodi, bomo imeli v jeseni prvič v zgodovini ameriškega delavstva stranko, ki bo imela za seboj kake tri do štiri milijone članov.

Na clevelandski konvenciji Konference za progresivno politično akcijo bo imela socialistična stranka pravico poslati okoli petinšestdeset delegatov. Razun teh bo navzočih od petdeset do sto socialistov, ki bodo zastopali unije. Na konvenciji bodo močno zastopani tudi somišljeniki socialističnega gibanja in drugi pristaši ideje za formiranje federativne stranke. Vprašanje je, kolikšna bo moč tiste delegacije, ki je za taktiko urivanja svojih kandidatov na glasovnice starih strank.

Eksekutiva socialistične stranke, ki je zborovala po zboru Konference za progresivno politično akcijo, je sklenila, da bi svoji stvari samo škodovala, ako bi sklicala konvencijo socialistične stranke in nominirala svojega predsedniškega in podpredsedniškega kandidata pred konvencijo "Konference za progresivno politično akcijo". Raditega se bo vršila dne 6. julija v Clevelandu, kakor omenjeno. S tem bo dokazala Konferenci, da ji je resnično ležeče na tem, da gre ameriški proletariat v boj v enotni organizaciji za skupen program. Socialisti so si

ravno vsled sodelovanja na teh konferencah pridobili med unijskim delavstvom velik vpliv, ki bo postajal vedno večji, ako bomo pametno delali. Neodvisna delavska stranka je v Angliji to, kar je v Zed. državah socialistična stranka. Kakor naša, tudi Neodvisna delavska stranka v Angliji ni jaka po številu članstva. Toda njen vpliv prevladuje v skupni angleški delavski stranki. Isto vlogo bo lahko imela ameriška socialistična stranka, ako bo nadaljevala z delom, katerega je pričela na detroitski konvenciji l. 1921.

Za slučaj, da se clevelandska konvencija "Konference za progresivno politično akcijo" še ne izreče za delavsko stranko in ne bo nominirala predsedniškega in podpredsedniškega kandidata, bo šla socialistična stranka naprej in nominirala svoje kandidate, ki bodo dobili pomoč vseh tistih elementov, pridruženih Konferenci za progresivno politično akcijo, ki so za samostojno politično nastopanje, in za našo stranko bo tudi to velika pridobitev!

Neglede, kedaj se federativna stranka ustanovi, vzelo bo precej časa, predno se dobro organizira in dobi legalno pravico poslovati kot politična stranka v vseh državah. Kakor v Californiji, se bo morala v večih krajih posluževati socialistične glasovnice. Pri jesenskih volitvah bo socialistična stranka v večini držav edina izmed vseh delavskih skupin, ki bo imela svoje kandidate. Delavstvo bo imelo torej voliti samo med socialističnimi in kapitalističnimi kandidati.

Stranka, ki je šla skozi tolikšne krize in boje kakor socialistična stranka, je vredna imena STRANKA. Ohranila si je svojo moč, svojo svežnost in silo kljub nevelikemu številu članstva.

Kadar se ji posreči zediniti ameriške unije v enotni politični stranki, bo dosegla nov triumf, ki jo bo v teku let privedel na vlado. In ta triumf morda ni več daleč.

Kupljena in neкупljena prepričanja.

Ljubljanski "Socialist" z dne 28. januarja 1924 piše pod naslovom "Razkritja o komunistični stranki" sledeče:

V Beogradu se je vršila kazenska preiskava proti komunističnemu voditelju Kostu Novakoviću.

Pri tej razpravi so se predložila nekatera pisma in zapisniki Koste Novakovića.

Med temi zapisniki je najvažnejši eden, ki poroča o strankinem plenumu, ki se je vršil po obznanju na Dunaju.

Tam se je govorilo o tem, da je za sedaj najvažnejše to, da obdržijo tajne organizacije preko neodvisnih strokovnih organizacij svoj vpliv na mase.

V zanimivi luči nam kažejo ti zapisniki in dopisi tudi denarno poslovanje komunistične stranke. Ko je komunistični vodja Milkić, kateremu so očitali pone-

verbe po nalogu I. O. moskovske internacionale blagajno predal, je predal vsega skupaj preko \$10.000.00, po današnji vrednosti preko en milijon dinarjev. V nekem pismu toži Novaković, da se je uvedla v komunistično stranko Jugoslavije težka korupcija. Zaupniki so dobivali velike vsote denarja, so ga slabo uporabljali.

"Radničke Novine" dostavljajo: Vse to je s pismi dokazano, ki so pri sodnji. Če so ti dokumenti potvorjeni — potem ima Novaković dolžnost, da to dokaže. Naj se pisma fotografirajo in objavijo.

Če pa odgovarja vse to resnici — potem je to dokaz, da so delali naši komunisti svojo stranko po istih metodah, kakor jo delajo n. pr. radikalci (vladna stranka). In nobenemu človeku se ne bo več čudno zdelo, zakaj je pot od takih komunistov do radikalov tako kratka, da jo je prehodil že lep del bivših komunističnih voditeljev.

Delavski pokret pa si mora postaviti resno vprašanje: Komu bomo zaupali svojo usodo? Ali zaupnikom in voditeljem, ki so z denarjem izbrani? Velika in osnovna napaka Tretje internacionale je, da ona dosedaj misli, da se da tako graditi. In da ne vidi, kako daje taka politika moč v roke ne samo onim, pri katerih je prepričanje prvo, denar pa samo njegova nujna opora — ampak tudi drugim, pri katerih je denar prvo, prepričanje pa samo lažnjiv okrasek. Res je, da je denar za delavski pokret potreben. Ni pa mogoče zdrav delavski pokret, ki se ga z denarjem obvladuje.

Na to vabo se nalovi preveč pokvarjenih elementov.

Ta metoda je tudi ena glavnih ovir za zopetno konsolidacijo proletariata.

Japonska napreduje.

Japonski justični minister je prišel na sled zaroti, ki ima namen strmoglaviti japonsko vlado in proglasiti komunistično diktaturo. Kaj mislite, kdo so v tej zaroti? Profesorji iz vseučilišč! Seveda je minister zaroto pravočasno zatrl, kakor je navada v vseh modernih deželah. Neki mladenič, ki je poskušal umoriti princa-regenta, je bil baje orodje v službi teh profesorjev. Iz drugega vira pa so poročali, da se je tistemu fantu zmešalo v glavi.

Po potresu v Tokiju je par patriotskih državljanov pomorilo nekaj socialistov z družinami vred. To je bilo morda zelo "patriotsko", toda precej grdo, da je bilo japonsko vlado skoro malo sram, pa je uvedla navidezno preiskavo, kakor delajo v civiliziranih deželah.

V "napredni" Japonski pa napreduje tudi gibanje za pravice delavskega ljudstva, kar pomeni, da dežela v resnici napreduje. Ni čuda, da ministri in detektivi ter provokatorji "odkrivajo" zarote.

Slovenski delavci, jačajte klube JSZ. v naših naselbinah. Kjer kluba še nimate, ga ustanovite. Za pojasnila pišite tajništvu JSZ.

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

Tako je prišel dan, ko ni bilo več niti skorjice kruha v njeni kuhinji.

Ravno tisti dan se je zgodila čudna in žalostna zgodba. Prusi so imeli v vasici stotnijo italijanskih ujetnikov. Majhni ljudje so bili, ki so se klanjali do tal vsakomur, kdor je le hotel čakati na njihove poklone. Njih oči so bile sila zgovorne. Lačni so namreč bili, in mraz jim je bilo, ker niso imeli sukenj, ker so morali v snegu in mrazu popravljati ceste in mostove. Tam poleg divizijske bolnišnice pa so stali vozovi naloženi s kruhom, suhimi smokvami, konservami, kavo, sladkorjem in s toplimi odejami!

Bil je med njimi tudi velik človek, črn in koščen. Mož, ki se ni klanjal nikdar in nikomur. Tudi on je bil lačen, tudi njemu je bilo mraz.

"Prijetelji," je rekel "vidite, tam je kruh! Danes zvečer se pripravimo, gremo in ga vzamemo."

"Danes, danes ga vzamemo," so ponavljali vsi v zboru.

"Ga vzamemo, pojemo in siti bomo," je dodal on. Solze so mu pritekale v oči, ker čutil je sladkost v ustih, v telesu.

Resnično, ko se je napravila noč, se je pripravil. Šel je on in z njim deset drugih. Vojak, ki je stražil, je mirno stopal sem ter tja; prav nič ni opazil. Tudi meseca ni bilo tisto noč. Tiho je bilo, kakor pred burjo na fronti. Tiho kakor mačke so se plazili. Hlebec za hlebcom je romal v vrečo. Vreča je bila že polna. Tedaj je nekdo kriknil od veselja. Straža je sprožila. Zavesetilo se je — počilo je. Izginili so, kako da jih je požrla zemlja.

Edino on je ostal; vzel je vrečo in jo nesel v barako. Razdelil je pravično. Za sebe je obdržal en hleb. Dva hlebčka pa je spravil — za ljudi, ki so kruha potrebni.

Drugi dan je major v spremstvu častnikov preiskal vse barake.

"Tukaj med vami je tisti, ki je ponoči kradel kruh."

"Med nami ga ni," je mirno odgovoril on, ki je bil prinesel kruh v barako.

"Dobro je! Stotnija—vsi od prvega do zadnjega — ne dobi prav nikake hrane, dokler ne zvem, kdo je bil tisti, ki je kradel sinoči kruh." Tako je tolmač povedal ujetnikom. Spogledali so se pritlikavci. Oči vseh so se obrnile k njemu, ki je vzel kruh — zanje.

Vedeli so vsi, kdo je kradel.

"On je bil," so vpili drug glasneje od drugega in s prstom so kazali nanj.

"On, on, gospod major, on bil, kje bi mi mogli!" je govoril suh, črn možiček v sila slabi nemščini, "smo pošteni ljudje, spoštujemo Pruse, velik narod Prusi, dober narod . . . Kje bi mi mogli, mi krasti!"

"Dobro," je rekel major in se nasmehnil.

"In ti," je nadaljeval, obrnivši se k njemu, "ti si ukradel? Da ali ne?"

Vzravnal se je. Zazdelo se je majorju, da je zrasel za celo glavo. Svoje rjave oči je uprl v majorjeve in odgovoril je mirno:

"Vzel sem, ker so bili lačni drugi in ker sem bil lačen tudi jaz."

Mrzel nasmeh je vrezal v majorjev obraz sadistične poteze.

"Kdo od vas," tako je prevajal tolmač besede, "se prostovoljno priglasil, da izvrši nad njim, ki je kradel, kazni, ki mu jo bom jaz naložil? Kdor se oglasi, bo plačan bogato — vsak dobi po dva hleba kruha!"

Kakor ena sama roka — bilo jih je dvesto, ki so se dvignile.

"Jaz, jaz, jaz . . ." so se oglašali drug za drugim, in na prste so stopali, da bi njihov glas šel visoko nad glavami njihovih sotrpinov, da bi njihov glas prvi prišel na namenjeno mesto.

"Mrčes," je rekel obsojenec, gledajoč to maso, gledajoč vsakega posebe. Tudi on se je nasmehnil — a njegov smeh je segel s svojimi kremplji globoko v srce, kajti bil je žalost sama, žalost in boleost zavoljo ljudi, ki so čast, poštenje in junaštvo prodali za dva hleba kruha.

"Umreti moram — kajti spoznal sem, da ostane človek, dokler bo živel, večno le suženj svojega telesa . . . Moram umreti — a ona, ona . . ."

Povedli so ga na nizek griček pred barako.

Položili so ga na dolgo, ozko klop. Privezali so mu roke in noge čvrsto h klopi z debelimi konopčki. Nagega so privezali. Major je štel.

"Ena."

Mir je vrgel svoj obroč na grič, na vso vasico. V obroču miru je vse onemelo. Mlad Italijan pa je dvignil šibo visoko v zrak. Zapiskalo je v zraku, kolobar je opisal krog z brzino puškinega izstrelka, in dolga modra lisa se je vrezala v koščeni, z nabrekli žilami prepreženi hrbet. Grozen krik je prerezal obroč miru kakor silen, oster meč — a ni kriknil on. Ženska v vasi je kriknila . . .

"Dobro si udaril, drugi!"

"Dva," je tiho rekel major in mir je zopet okoval v svoje verige vso okolico. Težko se je dvigala roka mladega fanta — saj je bil prijatelj obsojencu! — Težak kolobar je opisala šiba, težak, kakor žvižg izstrelka iz topovskega žrela, in težko je padla šiba na kosti. Krvav križ je bil zarisan v meso, žile in kosti.

Ženska v vasi se je zgrudila.

(Dalje prihodnjč.)

Mojzes ali Darwin

spisal

Dr. A. DODEL,
vseučiliški profesor v Curihu.

(Nadaljevanje.)

Težak, črn, svinčen oblak je razdor svetovnih nazorov, ki tako strašno preti našemu duševnemu življenju in šolstvu: *zgoraj resnica — spodaj zmota!*

Državne ljudske šole večine kulturnih evropskih držav so ostale faktično skoraj nedotaknjene od nepričakovanih napredkov prirodoslovja, ker jih zadržujejo v prokletstvu stagnacije, so večinoma propadle v zavode, ki službujejo proti duševni osvoboditvi. Kdor bo iskal vzroke te mrtvoudnosti, bo kmalu našel napake našega časa: to so pomanjkljiva izobrazba naših ljudskošolskih učiteljev in še daleč okrog gospodujoča moč cerkve nad šolo.

Kulturne države so ustanovile znanstvene zavode, na katerih morajo bodoči zdravniki in higijeniški pridno proučavati naravne zakone, od katerih je odvisno, kako se počuti človek; ustanovile so jih, da bi ohranile fizično telo ljudstva zdravo in da bi ga bilo mogoče ozdraviti, kadar zbolí. Ti zavodi so postali ponos narodov in blagoslov za ljudstva.

Toda za duševno zdravje ljudstva in za odgojo naravnega duševnega razvoja mlade generacije skrbeti se je posrečilo državi dosedaj le pomanjkljivo ali pa sploh ne. Učitelji naših otrok, vzgojitelji najdražjega, kar poseduje narod, ljudskošolski učitelji so skoraj povsod odrezani od izvorov znanosti. Učiteljsišča so z malo izjemami mesta polovičarskega znanja in duševnega otopenja.

Zavedam se popolne odgovornosti, če rečem, da je *uprav sramotno, na kakšni stopinji je danes prirodoslovna izobrazba velike večine naših ljudskošolskih učiteljev.*

Če bo še potrebno, lahko navedem gorostana dejstva za svojo trditev, da takšna učiteljsišča ne store v prirodoslovnem pouku nič, da so v našem času — v dobi prirodoslovja — le zaradi duševne umoritve, da jih lahko preje imenujemo zavode za duševno otopenje, kakor zavode za izobrazbo ljudskošolskih učiteljev.

Zadovoljujem se, podati tukaj le ne vzorček:

V Bernu izhajajo "Listi za krščansko šolo," glasilo evangeljskega šolskega društva za Švico. 1) Ta vzgojslovni tednik je seveda določen v prvi vrsti za ljudskošolske učitelje. V zvezi s tam običajnimi učili je podajal list lekcije in v pedagoški pouk, kako mora učitelj to in ono obdelati v šoli. V 9. zvezku 1889. leta je na primer govor o izprehodu — toda naj sledi tukaj dobesedni pouk za učitelje; govor je o pesmi.

a) Prečitanje pesmi;

1) V tistem letu jih je urejeval učitelj Howald iz učiteljsišča v Bernu.

- b) Ponovno čitanje njenih posameznih delov;
c) Naslovljenje posameznih delov: 1.) Mati in otroci grede k travniku. 2.) Golobček si tamkaj išče hrane. 3.) Mati zapove otrokom pogledati, kako golobček za vsakim grizljajem pogleda v nebo. 4.) Opominja otroke, da ne pozabijo pri jedi molitve.

Nato sledi "poglobitev" — in kakšna "poglobitev" je to, naj pokaže v sledečem dobesedni citat te velezabavne poučbe:

"Kaj stori golobček? Hrane išče. On najde zrna. Za vsakim grizljajem pogleda gori. Golobček lahko služi otrokom za vzgled. Kaj se naj uče otroci od goloba. Mi dobivamo boljše grizljaje od goloba. Tudi mi se moramo zanje zahvaliti. Kakšen se nam zdi golobček? Hvaležen je za najmanjši dar²⁾. Ali vemo tudi od drugih živali, da se izkažejo hvaležne. Prepelica kliče: "Hvala Bogu!" Škrjanček reče: "Dokler imamo moči, hvalimo vedno gospoda Boga!" O piščaneh

pravijo:

"Gor v nebesa gledajo, če so pogoltnili (sic) Oni hvalijo Boga, da so kaj dobili.³⁾ Kaj se učimo od teh živali? Učimo se hvaležnosti."

Še en odstavek sledi: Nank, ki si ga čitatelj lahko sam predstavlja.

Za takšno napeljevanje k pouku šolskih otrok, kakor se ga tukaj v vsej resnosti še vedno podeljuje ljudskošolskim učiteljem, nimamo prirodoslovci mnogo besed. Glavna stvar na vsej goljufiji — naravnost goljufiji — glavna stvar na vsem tem gorostasnem nesmislu je notorična neresnica: *ni res*, da pogledajo golobi za vsakim grizljajem gori (to vse je le pobožno sanjarstvo, iznajdeno v imenu vere), in če slučajno golob enkrat pogleda kvišku od svojih drobtinic, takrat zasučé oči in misli na vse druge stvari kakor na zahvalo; po logiki "Listov za krščansko šolo" moramo torej posnemati goloba in v zahvalo zavijati oči!

Vem: marsikateri mojih zelo krščanskih, prepričanju zvestih, res pobožno mislečih in krščansko delujočih prijateljev in sorodnikov mi bo pripoznal, da je takšno pedagoško cvetje vse prej, kot koristno in potrebno. Priznal mi bo, da je takšen pouk zmožen, temeljito uničiti zadnji ostanek spoštovanja, ki ga goji verno krščanstvo pred modrostjo učiteljstva ljudskih šol in učiteljsišč. Vendar pa hranim jaz še zadnji ostanek rešpeka:

Vsaj pravijo vendar: da hočejo vedno le dobro.

Kdor hoče dobro, je lahko moj prijatelj, ako je na nepravih potih, dokler ne razume boljše.

2) Golob ima smolo. Slovenska sentimentalnost pravi o njem: "Golobček, čedna stvarica, vsak ljubi jo in rad ima." (Op. prevajatelja.)

3) V izvorniku se glasi ta biser neumnosti: "Auf zum Himmel blicken sie, wenn geschluckt sie haben; dankes wohl den lieben Gott für die guten Gaben."

(Dalje prihodnjič.)

Slabši kot skebje v stavkah, so špijoni in provokatorji v delavskih organizacijah. Toda špijonov in provokatorjev se je lahko ubraniti, če se vodi v organizaciji trezna politika, če v nji odločuje razum, ne pa strasti fanatizma, sentimentali in instinkti podiranja.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

“PRIČE ORGANSKE EVOLUCIJE”.

CHICAGO, ILL. — “Priče organske evolucije” je naslov predavanja, ki ga bo imel sod. Ivan Molek v petek 22. februarja v dvorani SNPJ. pod avspicijo kluba št. 1. Predavanje bo spremljano s stereoptičnimi slikami. Vstopnina prosta. Pričetek ob 8. zvečer. Pridite točno. Predavanja, ki jih prireja naš klub, niso namenjena samo članstvu, ampak splošnemu občinstvu. Vsakdo nam je dobrodošel.

V četrtek zvečer dne 6. marca bo predaval v dvorani SNPJ. sod. Anton Slabe o razvoju parlamentarizma v Angliji. V Angliji je danes na krmilu delavska stranka, dasiravno še ni večinska stranka, ki pa bo kmalu postala. Razvoj parlamentarizma v Angliji je zanimivo poglavje v zgodovini. O parlamentarizmu vladajo v letih po vojni v delavskih vrstah nasprotujoči si nazori. Vsakdo, ki hoče izpopolniti svoje znanje, naj pride na to predavanje.

Astronomija je znanost, ki je med preprostim ljudstvom malo ali pa zelo površno pojmovana. Kdor se hoče kaj več poučiti o nji, naj pride na predavanje v petek dne 28. marca v dvorano SNPJ. Predaval bo sod. Jože Zavertnik.

V petek 14. marca in v petek 21. marca bomo imeli seje in diskuzije. V nedeljo 6. aprila vprizori dramski odsek dramo “Golgota”. Vstopnice se dobe pri tajniku kluba in pri članih in članicah.

V nedeljo 24. februarja ob 2:30 popoldne bo govoril v Machinist Hall Thomas M. Duncan iz Milwaukee, Wis., o delovanju kluba socialističnih poslancev v wisconsinski legislaturi. Sodrug Duncan je tajnik milwauškega župana sodruga Hoana in član legislature. Na glasu je kot dober govornik in parlamentarec. Vstopnice so po 25c in se dobe v uradu Proletarca.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Mnogim naročnikom je po Novem letu naročnina potekla. Nekateri so jo ponovili brez opomina, druge smo opozorili, da naj jo obnove. Razveseljivo je, da so se večinoma vsi odzvali. Marsikdo ne pozabi poslati poleg svoje še kako drugo naročnino. Nekateri naročajo Proletarca svojcem v Jugoslaviji. Za Julijsko Benečijo ne sprejemamo naročil, ker je Proletarec v Italiji prepovedan. Tozadevni članek, priobčen v Proletarcu z dne 31. januarja t. l., je priobčil list La Parola del Popolo, glasilo italijanskih socialistov v Zed. državah.

Tudi naši agitatorji so na delu. Ako bi jih imeli več, bi število naročnikov Proletarca vidoma rastlo. Sodrugi in somišljeniki, organizirajte agitacijske dneve za razširjanje Proletarca. Ta list je našemu delavstvu potreben in čim bolj bo razširjen, toliko več koristi bo imelo od njega.

Kaj smatrajo nekateri ljudje za izobrazbo?

WEST NEWTON, PA.—Pri mojem prijatelju sem dobil list “D. S.” z dne 7. feb. Ker sem že čul o tem listu, sem ga iz radovednosti pregledal. Pod naslovom “Izobraževalni (?) del” pod rubriko “Iskre” se urednik (ali kdorkoli že) norčuje iz delegatov socialistične konference na Library, ker so v znak sožalja nad smrtjo sodruga Lenina vstali s sedežev.

Iskrar pravi, da je konferenca s tem sramotila spomin Lenina. V svojem gnjevu je nas “člankar” nazval s Scheidemanci, Vanderveldovci in ne vem kaj še vse. To spada po mnenju gospode okoli omenjenega lista (sodruge jih ne morem imenovati) v “Izobraževalni del”. Hvala za tako izobrazbo!

Najprej moram odgovoriti piscu, ako mu je sploh vredno odgovarjati, da ameriška socialistična stranka ni stranka Scheidemancev, pač pa stranka ameriških socialistov. Ameriška socialistična stranka je bila ves čas vojne na strogo protivojnem stališču. Marsikdo ki danes psuje ameriške socialiste, je bil med vojno ultra patriot ali pa špijon te ali one militaristične sile. Nekateri so bili nazadnjaki najhujše sorte, danes pa mislijo, da so radikalci, zato ker so si spremenili krinko. E. V. Debs, Emil Herman in ducate drugih voditeljev naše stranke je bilo med vojno preganjanih in mnogi so bili vrženi v zapor. Socialistično časopisje je bilo zatirano in mnogo jih je moralo prenehati izhajati.

Ako se je pa JSZ. ločila od soc. stranke ker se ni strinjala z njenim stališčem z ozirom na vojno, je to bila morda napaka, katero smo pa člani že davno popravili s tem, da smo glasovali za pridruženje k socialistični stranki.

Kje ima “iskrarski” člankar vzrok, da nas psuje z izdajalci, Scheidemanci in tako naprej?

Včasi povdarjate, da ste za “enotno fronto”. Gospodje, s takimi nizkotnimi načini, kakoršnih se poslužujete, ne boste zedinili proletariata, ampak ga zbegali in s tem pomagali sovražnikom vsega delavskega ljudstva.

Trditve, da so člani soc. stranke in zastopniki Izobraževalne akcije JSZ. na Libraryski konferenci žalili spomin sodruga Nikolaja Lenina s tem da so vstali s sedežev, je zlobna, in tisti ki jo je zapisal, ga je v resnici žalil.

Kaj pa Rusi? Le malo jih je pri komunistični stranki, pa so vseeno, na en ali drug način, skazali sožalje nad izgubo velikega voditelja. Ali so s tem sramotili Iljiča? Razne vlade, ki so priznale sovjetsko Rusijo, so izrekle sožalje ruski vladi nad smrtjo predsednika sveta ljudskih komisarjev. Zavedno delavstvo po vsem svetu, neglede h kateri stranki pripada, je počastilo spomin na velikega moža, ki je načeljeval ruski revoluciji. Ako s kom ne soglašaj do pike, to še ne pomeni, da ga moraš sovražiti. Ljudje niso bogovi. Ampak človek, ki je kaj storil za napredek človeštva, je vreden spoštovanja. Lenin je delav v delavskem gibanju, ko je bila večina sedanjih “revolucionarjev” v taboru sovražnikov delavstva.

Dajte no, gospodje pri “D. S.”, najti malo pameti! Nekaj novega je zame vaše razkritje, da je socializem

direktno proti Leninovim principam. Kdo pa vam je to povedal?

Primankuje mi časa, in prostor v Proletarcu je predragoven za odgovarjanja na take bedastoče. "Iskrarji" so trde glave in bi jim pojasnjevanje nič ne pomagalo, razumni delavci se pa ne ozirajo na natolcevanja nerazsodnih ljudi.

Omenim naj, da je Lenin obsojal detinsko levičarstvo in svaril delavstvo, naj se sledi fanatičnim dogmatikom. Za vzgled, kam dovede nepremišljena taktika, si lahko vzamemo Italijo. Delavsko gibanje v Italiji je danes zatrto in vzelo bo leta, predno bodo zavedni delavci zgradili, kar so neodgovorni elementi pomagali porušiti. Lenin je vedno priporočal previdnost, ker je bil dalekoviden. Zato je dajal lekcije "detinskim" levičarjem in spisal celo knjigo o njih.

Taki-le levičarji govore o revoluciji, kakor da je revolucija piknik ali "žegnanje". Ko pa pride policaj, se najglasnejši navadno prvi poskrijejo. To se je pokazalo zadnja leta povsod.

Kdor danes hujska v tej deželi na oborožen upor, je v službi detektivskih agentur, ali pa je idijot. S par tisoč pristaši se ne menjajo vlade v deželi kakor je ta. Lahko pa se spravi par tisoč ljudi v ječe in druge ob denar za obrambo. Povsod, kjer so dobili detinski kričači prvo besedo, so vrgli delavsko gibanje za nekaj let ali desetletij nazaj in pomagali, da se je utrdila reakcija.

Vsak kričaček si danes jemlje pravico zmerjati socialiste in povzdigovati sebe na višave. Kdo pa so ti kričački? Kje so bili in kaj so delali? Za naše sodruge vemo, da so se borili za delavsko stvar in vzgajali maso leta in leta. Svoji stvari so ostali zvesti in delajo naprej neglede na ovire, ki so se pojavile v delavskih vrstah.

V ravno isti izdaji sem opazil nekako "odprto pismo", naslovljeno socialističnim rudarjem v Pennsylvaniji. Podpisan je F. Kosič. Tudi to pismo je od sile "revolucionarno".

Da, revolucije potrebujemo, ampak najprvo revolucijo v glavah. Ker ste pri "D. S." "extra" revolucionarni, bi bilo za vas samo koristno, ako poskusite izvesti revolucijo v svojih glavah. Če se bo iz tega kaj "zaiskrilo", boste v stanju delati kakor se z razumom dela. Potem bomo lahko delali skupaj. Če pa ne marate za preobrat kakor ga tu omenjam, boste napadali dokler se ne naveličate, ali dokler si ne najdete kak drug poklic.

Škoda je zgubljeni čas in prostor za taka prerakanja. Ljudje, ki jih povzročajo, ne koristijo drugemu kakor kapitalističnemu sistemu, ker s sejanjem razporov med delavstvom izpodkopavajo in slabe silo, kateri je dana naloga pomesti sedanjo ekonomsko uredbo in jo nadomestiti s socialistično.

V interesu delavskega gibanja je, da se varuje zgagarjev. Videli smo, da niso v zadnjih letih, ko se zaletavajo v socialistično stranko, ničesar dosegli in da se število njihovih pristašev manjša. Metati kamenje na druge in podirati kar drugi zgrade ni težko delo. Težko pa je zidati. Zato so ostali pri taktiki napadanja in razdiranja, toda delavstvo ne mra za take preroke. To jih jezi, pa še bolj napadajo. Počasi se bodo že izkričali. Zavedno delavstvo pa bo delalo naprej.

JOHN LANGERHOLC, član kluba št. 32, JSZ.

Kratek obisk v malo premogarsko naselbino Library, Pa.

SAN FRANCISCO, CAL.

Ko sem bil leta 1922 na obisku v domovini, sem nazaj grede obiskal več slovenskih naselbin po vzhodu. Ena izmed teh, ki jo mislim tu omenjati, je v Pennsylvaniji.

Iz New Yorka sem se peljal v Pittsburgh. Ko sem izstopil iz vlaka, sem najprvo poizvedel, kako se najhitreje pride v dvanajst milj oddaljeno naselbino Library. V nji je naseljenih par mojih dobrih prijateljev in bivših sošolcev, s katerimi sem se želel sestati.

Dobro uro pozneje sem izstopil iz kare pocestne železnice in pred menoj je ležala sicer mala toda prijazna naselbina Library. Na postaji sta me pričakovala prijatelja in nekdanja sošolca, nakar smo vsi trije odkorakali proti njihovem stanovanju.

Pogovarjali smo se o tem in onem, kakor je navada med prijatelji, ki se niso videli dolgo časa. Opisal sem jim razmere v domovini, in ko smo se pogovorili, kako se je ta ali oni imel v pretečenih desetih letih bivanja v Ameriki in prej v domovini, je moj prijatelj predlagal, da si gremo ogledati Slovenski dom, kateri je bil par mesecev prej dokončan. Komaj smo bili zunaj, je moj prijatelj pokazal proti gričku: "Vidiš, tam stoji naš DOM."

Iznenaden sem bil. Oziral sem se po naselbini, in videl, da je Slovenski dom največje poslopje v nji.

Vstopili smo. Zares, lepo poslopje! Ko sem si ogledal prostore, sem vprašal prijatelja, kako dolgo že obstoji ta naselbina in koliko naših rojakov je naseljenih v nji. Pojasnjeval je, da so se Slovenci naselili na Library pred okoli tremi leti in da jih je približno tri sto v naselbini.

Torej tri sto zavednih slovenskih delavcev v mali premogarski naselbini je bilo kos delu, ki ga ne zmorejo, ali pa nočejo zmagati celo veliko večje naselbine!

Na Library sem se mudil teden dni. Ker je takrat še vedno trajala stavka premogarjev, so imeli rojaki dovolj časa razkazati mi naselbino. Povedali so mi marsikaj o svojih težavah, ki se jih niso utrašili, in tako imajo danes lepo zbirališče in središče svojega javnega življenja.

Rojaki na Library imajo poleg svojega Doma tudi več podpornih in političnih organizacij. Socialistični klub so ustanovili nekaj mesecev pred mojim obiskom. Takrat je že lepo uspeval in imel precejšnje število članov.

Ko smo sedeli ob večerih v dvorani in se pogovarjali, je prisedel k nam rojak, ki ima v naselbini dobro idočo grocerijo in mesnico. Tudi on je segel v naš pogovor o položaju delavstva v raznih krajih. Omenil mi je, da je pred leti tudi on hodil v rove, kjer si je služil vsakdanji kruh.

Posegel sem v pogovor in omenil, da so kraji po daljnem zapadu, kjer sem jaz živel in kamor se zopet vračam, v katerih novopečeni trgovci obračajo delavcem hrbet, kakor hitro odpro na vogalu ulice kako malo prodajalno grocerije, mehkih pijač ali kaj sličnega. Užive se v prepričanje, da ne spadajo več med delavce, ampak bolj med kapitaliste. Omenjeni trgovec pa je dejal, da niti malo ne misli da je boljši od tistih, ki hodijo v rove ali v tovarne. Prišteva se k delavcem, čuti z njimi in dela z njimi v njihovih organizacijah. Dejal je, da rajše izgubi vse premoženje,

kakor pa da bi prenehal delovati v korist delavstvu in njihovih organizacij.

Sodeluje kolikor največ more zaeno z drugimi delavci za uspevanje socialističnega kluba, trudi se skupno z drugimi za propeh izobraževalnega društva, sodeluje pri vseh akcijah, ki so v korist naselbini. Kljub temu ima še vedno dovolj časa voditi svojo trgovino. Pravi trgovec, ki kupčuje med ljudstvom, ve, da se z izboljšanjem življenjskega stanja delavcev izboljšava tudi njegov položaj. Interesi malih trgovcev in velikih podjetij niso enaki. Kar napravi dobička, mora delati zanj. In mesto takih trgovcev je med delavstvom, med katerim bi morali biti aktivni.

Priporočam rojakom trgovcem v San Franciscu in po drugih krajih, ki imajo prodajalne grocerijskega blaga, točilnice mehkih pijač ali kako drugo trgovino, da posnemajo svojega rojaka trgovca na Libraryju.

Sodelujte v delavskih organizacijah. Pomagajte mu vršiti prosvetno delo. Podpirajte delavsko časopisje! Vaše blagostanje je odvisno od delavstva. Pomagajte delavstvu, da si izboljša svoje stanje, kajti s tem pomagate tudi sebi.

Povsod, v vsaki naselbini, imate priliko za delo. Tudi pri nas, v San Franciscu, se ne more nihče izgovarjati, da ni polja za delo. V naši naselbini imamo že nad leto dni Izobraževalni in dramatični klub "Slovenija", katerega namen je gojiti prosvetno delo in vršiti kampanjo za gradnjo Slovenskega doma.

V San Franciscu živi nad dva tisoč Slovencev. Ako bi se vsaj četrtina teh zanimala za naše kulturno življenje, bi pristopila v Izobraževalni in dramatični klub Slovenija, in videli bi, kako bi napredovali! Kjer je volja, tam je uspeh. In če se hočejo tukajšnji rojaki zavzeti za stvar, bomo imeli v doglednem času tudi mi SVOJ DOM.

Ako hočemo rojakom širom dežele pokazati, da žive tudi na obali Pacifika Slovenci, ki jim je mar napredek in izobrazba, moramo iti na delo—ne zmerom eni ampak vsi skupaj.

Naj nam bo mala premogarska naselbina Library za vzgled. Samo okoli dve sto naših rojakov je njej, pa so zmogli postaviti poslopje, ki je največje v naselbini, na katerem je z zlatimi črkami napisano "Slovenski dom."

JOSEPH KOENIG.

Kaj je z detroitsko faro?

DETROIT, MICH. — Ker se je tu naselilo iz Calumeta in drugih krajev precej vernih rojakov, so si zaželeli svojo faro. Dobili so mladega slovenskega duhovnika, ki je preštudiral naselbino, se pogovarjal z rojaki, poizvedel to in ono in nato je slekel duhovniško suknjo in odpotoval.

Kaj bo sedaj s faro? Ako pride kak nov duhovnik, bo morda napravil isto kot ta. Treba je cerkve, farovža in dohodkov, da se mu služba izplača. Ako jih ni, čemu bi se človek mučil z dušnim pastirstvom?

Nekatere ženice pravijo, da je bivšega župnika skvaril L. Urbančič. Morda ga je celo "spreobrnil", kdo ve! Ne vem, koliko je resnice na tem, toda mnenje med pobožnjaškimi krogi je, da če dobimo še kakega župnika, ne bo smel govoriti z Urbančičem.

Zdi se mi pa, da če bi bivši župnik imel kaj "žive" vere, bi vztrajal in ne bi pustil naselbine kar tako na cedilu. Naselbina se nahaja v zelo težkem položaju. Morda nam pride na pomoč kak frančiškan, ako jih je še kaj v rezervi. — Pika.

Zapisnik občnega zbora J. D. T. D.

dne 30. januarja 1924.

Občni zbor J. D. T. D., ki izdaja Proletarca, se vrši v začetku vsakega leta. Na tem zboru se izvoli glavne upravne odbornike, katerih naloga je voditi poslovanje pri listu in druge stvari, ki se tikajo uprave J. D. T. D.

Sodrug Alesh, tajnik upravnega odbora, otvori sejo in predloži dnevni red, ki je bil sprejet kakor predložen. Predsednikom seje izvoljen Godina. Na seji so bili navzoči: Alesh, Cainkar, Godina, Tauchar in Udovich; za uredništvo Zaitz; za tajništvo J. S. Z. Pogo-relec; za upravništvo Slabe.

Prečita se zapisnik seje zadnjega občnega zbora, ki se sprejme kot čitan.

Slede poročila odbornikov. Alesh poroča, da se je udeleževal vseh sej, vodil zapisnike in delal v korist lista in družbe kolikor je bilo v njegovi moči. Poročilo tajnika se vzame na znanje. Blagajnik Godina nima posebnih poročil. Podpisoval je čeke in zahajal na seje, drugega posebnega dela ni imel. Se sprejme na znanje.

Upravnik poroča o poslovanju in poda razliko med dohodki in izdatki v letu 1922 in 1923. Omenja, da se je krog naročnikov zvišal za precejšnje število. V kontestu, ki se ga je podvzelo lansko leto, se je pridobilo čez 600 naročnikov. Sodruginja Tauchar je na svojem potovanju po zapadu in vzhodu veliko pripomogla, da se je Proletarec razširil po ondotnih naselbinah. Izmed lokalnih zastopnikov sta bila najaktivnejša sodruga Anton Žagar in Anton Debevc iz Sheboygana, Wis. Ako bi imel Proletarec povsod tako aktivne zastopnike, ni dvoma, da bi se ga lahko razširilo tudi drugod. V zadnjem času se je začelo živahno gibanje v Pennsylvaniji. Tamkajšnji klubi prirejajo shode in konference, na katerih se dela in agitira za Proletarca. Vse to je važnega pomena za list, za J. S. Z. in za socialistično gibanje v splošnem.

Število oglasov se je preteklo leto znižalo. Razne firme in družbe ne oglašajo v Proletarcu iz razumljivih vzrokov. Listi, kot je Proletarec, niso pri njih posebno priljubljeni. Knjig se je prodalo v letu 1923 za \$175.00 več kot leta 1922. Glede finančnega pregleda o dohodkih in izdatkih bo podal poročilo nadzorni odbor. (Računi Proletarca so priobčeni v tej izdaji.) Poročilo upravnika se vzame na znanje.

Poročilo urednika: Zaitz poroča, da je minulo štiri leta, odkar je prišel v urad Proletarca. Treba je bilo mnogo dela, da se je spravilo poslovanje v sedanjni red. Uredil je štiri letnike koledarja in gledal, da so pravočasno izšli. Da se je izdaja letošnjega koledarja nekoliko zakasnila, je iskati vzrok v zaposlenosti. Po zboru J. S. Z., ki se je vršil meseca maja v Chicagi, je moral urediti zapisnik, kar mu je vzelo veliko časa. Delati je moral ob večerih, če je hotel, da je bilo vse delo pri listu narejeno. Vse to ni bilo brez koristi. Ljudje, ki kaj mislijo, cenijo Proletarca; tudi v starem kraju si je list pridobil ugled. Pravi, da bi se dal list izboljšati, ako bi bila finančna sredstva na razpolago, da bi prinašal slike in da bi se tiskal na boljši papir. Vse to se lahko zgodi, ako se bo pridno in vztrajno delalo na to, da se list in ideja socializma razširi. Poročilo urednika se vzame na znanje.

Sodrug Tauchar prečita celoletno poročilo o finančnem poslovanju. S sodrugom Udovichem sta pregledala upravniške knjige in račune in jih našla v le-

pem redu. Omenja, da je v uradu Proletarca veliko dela in da je plača urednika in upravnika v primeri z delom, ki ga opravljata, prenizka. Ko pride vprašanje o plači na dnevni red, bo govoril o tem obširneje. Udovich pravi, da nima k poročilu ničesar dodati in se strinja s sodrugom Taucharjem. Poročilo nadzornega odbora se sprejme.

Zaitz omenja, da je Italian Labor Publ. Co. ponudila nekoliko nižjo ceno za tisk Proletarca, kakor jo plačujemo sedaj. Toda za tiskanje imenika naročnikov bi računala posebej, kar pomeni, da bi tisk ne bil mnogo cenejši. Razun tega so še drugi pomisleki, predno bi se mogla ponudba sprejeti. Podjetje ne razpolaga z veliko glavnico in v slučaju, da bi se ne moglo plačevati računov sproti, bi ne bili v stanju čakati. O tem govore tudi drugi odborniki in podajo svoje pomisleke in razloge glede premenitve tiskarne. Vsi so mnenja, da je treba te stvari dobro preučiti, predno se kaj ukrene v tem oziru.

Godina priporoča, da bi se organizirala kampanja, potom katere se bi postavilo list na bolj trdno gospodarsko podlago. Upravni odbor naj stopi v zvezo z eksekutivno J. S. Z., da se skupno izdelata načrt za to kampanjo. Sklenjeno, da se to izvrši in kampanja organizira, kakor je bilo sugerirano.

Upravnik omenja glede nabave angleško-slovenskih besednjakov in ponudbo založnika. Poroča tudi o nabavi drugih knjig. Sklene se, naj upravnik piše založništvu glede pogojev in drugih stvari. Nadalje se sklone, da se izda majska izdaja in koledar za leto 1925.

Razno: Tauchar pravi, da je pregledoval in opazoval delo urednika in upravnika in spoznal, da sta za delo premalo plačana. Priporoča, naj se jima plača zviša. Alesh pravi, da upravni odbor ve, da so plače prenizke in da bi jih odbor rad že zdavnej zvišal, ako bi bila sredstva na razpolago. Bodočemu upravni odboru priporoča, naj kaj ukrene v tem oziru. Zaitz pravi, da ne dela pri listu toliko radi plače, pač pa zaradi idej socializma in stranke. Ko bi bila plača odločilna, bi bil delo pri listu že davno pustil in si preskrbel drugega.

Prečita se pismo A. Cerkvenika, v katerem se omenja nekatere spise in povesti, ki bi bile primerne za priobčitev v Proletarcu. Pismo se vzame na znanje.

Preide se na volitev novega upravnega odbora. Kandidatje so: Alesh, Cainkar, Godina, Lotrich, Olip, Tauchar in Udovich.

Izvoljeni so: Frank Alesh, Filip Godina, John Olip, Frank Tauchar in Frank Udovich.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, zaključi predsednik sejo.

Slovenskim organizacijam in občinstvu v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Socialistični klub št. 27 je sklenil, da priredi svoj letni piknik drugo nedeljo v juniju na Kastelcovi farmi v Nathinghamu.

Ker si vsa društva prizadevajo, da najamejo prostore za svoje piknike mesece pred poletjem, se je tudi naš klub požuril, da dobi prostor ob pravem času.

Sodrug in somišljeniki, zapomnite si ta datum in delajte, da bodo tudi naše bodoče priredbe tako obiskane kakor dosedaj. S tem pomagajte klubu v moralnem in gnotnem oziru. — *Tajnik.*

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Frank Ludvik, Cleveland, O.	6
Anton Ocepek, Pittsburgh, Pa.	4
Lawrence Gorjup, Cleveland, O.	4
John Pirih, Slovan, Pa.	3
Geo. Kristell, Acosta, Pa.	3
Leo Junko, Yale, Kans.	3
Steve Skrt, Terre Haute, Ind.	2
John Langerholz, W. Newton, Pa.	2
Jernej Kokej, Irwin, Pa.	2
Lukas Groser, Nokomis, Ill.	2
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	2
Joseph Koenig, San Francisco, Cal.	1
Andrej Obed, Homer City, Pa.	1
Joseph Čebular, Vandling, Pa.	1
Leonard Lenassi, Meadow Lands, Pa.	1
Anton Divjak, Mulberry, Kans.	1
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	1
Anton Zalar, Lloydell, Pa.	1
M. Gorenc, Arma, Kans.	1

Listu v podporo.

III. Izkaz.

CHICAGO, Ill. — Mary Aucin, \$2.00, Vincent Cainkar, 88c, Jacob Zupančič, 87c, Mirko Ciganich, 25c	\$ 2.90
LLOYDELL, PA. — Nabrano v veseli družbi. (Poslal A. Zalar)	8.50
COLLINWOOD, O. — Omizje pri "Svetilniku". (Poslal A. Komar)	1.75
YALE, KANS. — Po 25c: Anna Bratkovič, Joe Bratkovič, Kate Junko, Leo Junko, Frank Bergant, Neimenovan. (Poslal Leo Junko)	1.50
RICHWOOD, W. VA. — John Kos85
BROWNER, KY. — Tony Semec30
BROWNTON, W. VA. — Frank Klemenc25

Skupaj \$16.05
Prejšnji izkaz 80.61

Skupaj \$96.66

Ako vam je naročnina potekla—

in ste dobili opomin, jo obnovite. Vi hočete redno prejemati list. Da ne boste imeli sitnosti, ne odlašajte, ampak obnovite naročnino še ta teden.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.— Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V KANSASU

naznanjamo, da jih v začetku marca obišče sodruginja Frances A. Tauchar na agitaciji za "Proletarca" in J. S. Z. Kakor ste ji šli na roko pri agitaciji, ko je bila zadnjič v Kansasu, tako upamo, da boste sodelovali z njo tudi sedaj. Kjer morete, aranžirajte sestanek, na katerem vam bo sod. Tavčar poročala o aktivnostih v J. S. Z. in o agitaciji za razširjenje Proletarca.

Finančno poročilo o dohodkih in izdatkih J. D. T. D. v letu 1923.

DOHODKI.

Naročnina	\$ 6,104.89
Oglasi	1,672.47
Knjige	1,595.34
Podpora listu	543.06
Koledar 1923, naročnina	1,890.18
Koledar 1923, oglasi	201.10
J. S. Z., prejeta za izobraž. akcijo in drugo	100.51
J. S. Z., stanarina	120.00
J. S. Z., povrnjeni vožnji stroški (agitacija)	19.00
Tiskovine	33.40
Prejeta za naročnino, "Kres"	7.60
J. S. Z. za tisk in poštino zapisnika IV. zbor- ra JSZ. (priloga v Proletarcu)	313.00
Majska izdaja, naročnina	489.68
Majska izdaja, oglasi	386.60
Koledar 1924, naročnina	378.35
Koledar 1924, oglasi	166.20
Razno	15.70
Skupaj dohodkov	\$14,037.08

IZDATKI.

Narodna tiskarna	\$ 6,860.09
Plače, honorarji in notarska dela	3,132.50
Knjige in rokopisi	1,087.20
Provizija zastopnikom od naročnine	979.17
Provizija od oglasov zastopnikom in klu- bom, majska izdaja	59.50
Popust pri naročilih za koledar 1923	240.16
Koledar 1923, provizija zastop. od oglasov	54.60
Popust pri knjigah in provizija zastopnikom	200.72
Znamke in poština drugega razreda	467.57
J. S. Zvezi za izobraž. akcijo in drugo	81.61
Stanarina	480.00
Papir za zavijanje in konopec	20.70
Koledar 1923, ekspres	28.63
Pisarniške potrebščine	61.82
Popravila	1.62
Tiskovine (zunanja naročila)	21.50
Razsvetljava	30.60
Telefon in telegram	31.00
Oglašanje knjig, koledarja in maj. izdaje	45.30
Povrnjene vsote (za koledarje in oglase)	14.35
Klišeji	176.74
Zavarovalnina	8.20
Davek (illinoisiki)	10.00
Pisalni stroj (nagrada v kontestu)	40.00
Koledar 1924, provizija od naročnine	17.18
Koledar 1924, provizija od oglasov	16.40
Naročnina na liste in revije	11.00
Razno	11.49
Skupaj	\$14,189.65

Splošen pregled.

Dohodki leta 1923	\$14,037.08
Prenos iz leta 1922	929.92
Skupaj	\$14,967.00
Stroški leta 1923	\$14,189.65
Bilanca 31. decembra 1923	\$ 777.35

Razdelitev gotovine.

Čekovni račun	\$767.35
Ročna blagajna	10.00
Vloga, poština drugega razreda	24.17
Skupaj	\$801.52

Imetek.

Bilanca 31. dec. 1923	\$ 777.35
Vloga, "second class mail"	24.17
Poštna znamke	12.30
Koledar 1924, naročnina	2,222.00
Koledar 1924, oglasi	733.80
Knjige	2,500.00
Oprema	375.00
Klišeji	125.00
People House delnica (New York)	20.00
Naročilo knjig (Matič. knjigarna, Ljubljana)	50.00
Oglasi (Proletarec)	170.36
Dolg na knjigah	20.00
Tiskovine	75.00
J. S. Z., dolg na tiskovinah	28.50
Skupaj	\$ 7,133.48

Obveznosti.

Nar. tiskarni za tisk Koledarja in Proletarca	3,012.03
Slovenski sekciji JSZ. za 250 delnic	2,500.00
Skupaj	\$ 5,512.03
Čisti imetek	1,621.45
Skupaj	\$ 7,133.48

Pripombe.

Račune je pregledal nadzorni odbor in jih potrdil, kakor je omenjeno v zapisniku, priobčenem na drugem mestu v tej izdaji.

V obveznosti je rubrika, ki izkazuje \$2,500 dolga slovenski sekciji za 250 delnic. Slovenska sekcija la-
stuje Proletarca, ker ima vse delnice JD TD., in radi-
tega dolguje slednja slovenski sekciji omenjeno vsoto.
To je formalen dolg.

V izplačilih tiskarni so vključeni stroški za tisk
lista, koledarja, nekaj tiskovin, majske izdaje in Za-
pisnika IV. zborstva JSZ.

Za tisk in vezbo koledarja letnika 1923 smo pla-
čali \$1,921.97; klišeji, razpošiljanje, reklama in eks-
pres koledarja letnika 1923 nas stane \$577.36, skupaj
\$2,499.33. Z majske izdaje Proletarca smo imeli
\$740.05 stroškov. Dohodki koledarja in majske izda-
je so pokrili izdatke in preostanek se je porabilo za
pokritje primankljaja pri listu. Vse te vsote so vklju-
čene v finančnem poročilu.

Za naročnino smo v prejšnjem letu prejeli \$1,498.08
več kakor leto poprej. Prispevkov listu v podporo pa
je bilo l. 1923 manj kakor leta 1922. V prejšnjem letu
nismo imeli nobene kampanje za zbiranje prispevkov
listu v podporo, čemur je pripisati nazadovanje do-
hodkov v tej rubriki.

Za knjige smo v prejšnjem letu prejeli \$1,595.34, v
zalogi jih pa imamo za \$2,500. Kadar se jih razproda,
bodo prinesle seveda več. Naša zaloga knjig je bila ob
zaključku leta 1923 za \$700 večja, kakor ob zaključku
leta 1922.

Ob zaključku leta 1923 je znašal naš dolg tiskar-
ni \$3,012.03 za tisk koledarja letnika 1924 in za tisk
Proletarca v decembru.

Iz teh računov razvidite, da Proletarec nima še dovolj rednih dohodkov za pokrivanje izdatkov. Malo delavskih listov je, ki bi se izplačevali z dohodki od naročnine in oglasov. "Proletarec" še ni med njimi. Toda krog Proletarčevih naročnikov se večja in agitatorjev ima vedno več. Uprava je skušala zvišati dohodke s prodajo knjig, dobila je nekaj prebitka z majsko izdajo in koledarjem, kar ji je v prošlem letu s preostankom od prejšnjega leta in s prispevki listu v podporo omogočilo pokriti deficit.

Z vstrajnim delom in sodelovanjem bomo tudi v bodoče premagali vse ovire in izboljševali ter širili glasilo jugoslovanskega socialističnega delavstva. Glavno je da hočemo! — *Uprava.*

KNJIŽEVNI VESTNIK.

"KOLO", mesečnik, posvečen glasbi, dramski umetnosti in drugim umetniškimi in socialnim poskusom med ameriškimi Jugoslovani. Izdajatelj Ivan Mladineo. Naročnina \$1.50 na leto. Naslov: Kolo, 347 Madison Ave., New York, N. Y.

Prejeli smo prvo številko tega mesečnika na 16 straneh, ki pravi da je "A monthly Magazine devoted to Musical, Artistic and Social Endeavors among the Southern Slavs in the United States". Pisan je v hrvaščini in slovenščini, deloma v angleščini.

Vsebina prve številke 'Kola' je sledeča: Naslovna slika: Zlatko Balaković, naš violinist. The Purpose. Slava vam, pevcem! Naši kulturni problemi. Tko smije pjevati u zboru. O pravilni izgovorjavi slovenščine v petju in na odru. Naša narodna muzika. Glasbeno natjecanje. Mali odri. Nove domače opere. Literatura. iz glasbene Jugoslavije. Po našim kolonijama (vesti o dramskih prireditvah, pevskih nastopih, koncertih itd.) Stručni glasbeni listovi u domovini. Imenik pjev. društava.

Ako bodo izdajatelji "Kola" vztrajali pri svojih namenih gojiti prosvetno delo na polju raznih umetnosti med ameriškimi Jugoslovani in nudili v svoji reviji dober pregled delovanja naših kulturnih organizacij, tedaj je Kolo vredno podpore. Prva izdaja je dobro urejena.

"POD LIPOM", leposlovni družinski mesečnik, izdaja ga "Zadružna založba" v Ljubljani, Prule št. 15, tisk J. Blasnikovih nasl., naročnina 36 dinarjev za celo leto, urednik Anton Kristan, odgovorni urednik Stefan Dražil.

Prejeli smo prvo številko te revije (16 strani in platnice), ki je pričela izhajati meseca januarja t. l. Vsebina je sledeča:

"Pod lipo". — Namesto uvoda. — Čulkovski: Kontrast. — Edmondo D'Amicis: Pogovor. — L. Mažuranić: Mladi gospodiči. — Čulkovski: Pajek in muha. — Ivo Šorli: Gašperčkove zgodbe in dogodbe. — H. C. Anderson: Mesec pripoveduje. — Abditus: Socialistični utopist Robert Owen. — Melhijor Čobal: Moji spomini. — Zadrugarsko zavarovalno gibanje na Angleškem. — Listek.

V članku "Pod lipo" piše uredništvo:

"... V našem mesečniku bomo priobčevali v vezani in nevezani besedi literarne, socialno-filozofske in zgodovinske spise najrazličnejše vsebine. Poleg povesti, pesmi in esejov, priobčevali bomo zgodovinske črtice iz delavskih bojev ter opise mož, ki so bili misleci in bojevniki socialne pravičnosti, patriarhi socializma. Posebno pozornost pa bomo obračali vzgo-

ji čitateljev v smislu one ideje in onega dela, o katerem trdi veliki teoretik zadružništva prof. Gide, da tvori edini posrečeni socialni eksperiment preteklega stoletja: vzgoji v smislu pravega zadružništva . . ."

"Zadružna založba", ki izdaja revijo "Pod Lipo", se je ustanovila oktobra prošle leto. Kontrolirajo jo zadruga. Predsednik založbe" je Anton Kristan, ki je sprejel tudi uredništvo omenjene revije.

V ljubljanskih listih je bilo že večkrat poročano, da bo postal A. Kristan zopet aktiven v javnem življenju. To se je zgodilo. Kot dokazuje izčrpek gori omenjenega članka, bo "Lipa" urejevana v socialističnem duhu. Izgleda pa, da slovenski socialisti v veliki večini Antonu Kristanu niso več naklonjeni in ne računajo na njegovo pomoč in sodelovanje.

Vpliv Antona Kristana je še trden v zadrugah, v katerih je bil in je deloma še vodilna sila. V reviji obljubuje, da bo v prvi vrsti namenjena zadružnemu gibanju, ki "tvori edini posrečeni socialni eksperiment preteklega stoletja".

"Creed of the Klansmen" je naslov brošuri, ki je izšla v založbi čikaške "Daily News". Stane 12c. V nji so ponatisnjeni intervjuvi s predstavniki Ku Klux Klana, in odgovori njihovih kritikov. Zelo zanimiv je članek, ki ga je spisal znani angleški židovski pisatelj Israel Zangwill, v katerem trga kluksovcev masko za masko. Razkril jih je do golega in jih pokazal ameriškemu svetu take kot so — skupino ignorantov, ki bije s svojimi "nauki" samo sebe po zobeh.

Jimmie Higgins, spisal Upton Sinclair. Ta knjiga je našim čitateljem znana, ker je bila prevedena tudi na slovenski jezik. Angleški natis je pošel že zadnje poletje. Knjiga Jimmie Higgins je izšla že v tretji izdaji. Dobite jo v slovenščini in v angleščini pri Proletarcu.

Upravam publikacij v Sloveniji priporočamo, naj bolj pazijo na naslove. Navedli bomo samo eno primer. Pred nekaj dnevi smo prejeli iz Ljubljane list, na katerega omotu je bil sledeči naslov:

Proletarec 3639

N. 25 St. III.

Cicaco America.

Take ulice ni v Chicagi, niti ne takega mesta v Ameriki. Ameriška pošta je navajena slabih naslovov ki jih delajo razni odpošiljalci pisem in listov v Evropi, in temu dejstvu se je zahvaliti, da se pisma in listi ne vrnejo odpošiljalcu, dokler pošta ne poskusi vseh potov priti do naslovljenca. Ampak iskanje ji da mnogo izrednega dela, ki bi ga ne bilo treba, če bi prizadeti bolj pazili pri pisanju naslovov.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2.30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in take pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

Ali kaj storite za razširjenje "Proletarca"? Ako ne, čemu ne?

Socialistična internacionala poslala sožalnico komunistični internacionali.

Tajništvo Socialistične Internacionale v Londonu je poslalo tajništvu Komunistične internacionale v Moskvi sledečo sožalnico:

Globoko ganjeni vsled nepričakovane smrti Lenine čutimo srčno potrebo, da povemo v tem trenutku proletarcem, ki so priključeni komunistični internacionali, da smo bili, vključ vsem globokim nasprotjem o poti, ki jo ima iti delavski razred, vedno globoko prepričani, da je šel Lenin svojo pot iz najglobljega prepričanja, najčistejšega srca in v popolni udanosti za veliko stvar proletariata vseh dežel.

Friderik Adler.

Povodom smrti Nikolaja Lenina je sprejel klub socialističnih zastopnikov v ljubljanskem mestnem svetu sledečo izjavo:

"Dne 21. januarja je nenadoma preminul v Moskvi veliki voditelj ruskega proletariata Nikolaj Lenin. Lenin je za Marksom največji duh, ki je teoretično in praktično udeleževal svoje velike duševne sile in s tem izvršil velik kos naloge, ki jo ima svetovni proletariat v zgodovini.

Iz tega razloga izreka klub nad veliko izgubo tega duševnega orjaka svoje sožalje svetovnemu proletariatu."

Bismolatum

ozdravi takoj vse kožne bolezni kot zlato žilo, opekline, rane itd. Čitajte zanimivo pismo, ki ga je nam pisala gospa Karolina Dobrenick, 4947 School St., Chicago, Ill.:

"BISMOLATUM je izvrstno zdravilo za vse kožne bolezni. Moj sin je trpel zaradi lišajev več let. Poskusila sem raznovrstne zdravniške predpise, toda brez uspeha. Nato sem začela uporabljati Bismolatum in fant je v kratkem času ozdravel. Od tistega časa imam Bismolatum vedno pri hiši."

Dobi se v lekarnah ali pa pošilja po C. O. D. Lonček 50c.

Poslužite se sledečega kupona:

Walinder Laboratory,

4452 Wilson Ave., Chicago, Ill.

Prosim pošljite mi zastoj vzorec BISMOLATA.

Naslovite na:

Ime

Naslov

Društvo "Slovenski Dom"

št. 86 S. N. P. J.,
CHICAGO, ILL.,

priređi

v soboto 23. feb. ob 8. zvečer

VESELICO

v Prudential dvorani, 754-58 W. North Av.

VSTOPNINA 50c za osebo.

Veselice, ki jih prireja društvo "Slovenski dom", so znane rojakom radi izvrstne postrežbe. Veselični odbor si je tudi za to veselico vzel nalogo, da preskrbi vsestransko postrežbo in dovolj zabave. Zato uljudno vabimo rojake in rojakinje, da nas posetijo v obilnem številu.

Na svidenje 23. feb. zvečer

ODBOR!

VABILO

NA PRIREDITEV

PEVSKEGA IN DRAMATIČNEGA
ODŠEKA SOC. KLUBA

v soboto 23. feb. ob 6. zvečer
v dvorani "Domovina", Barberton, O.

PROGRAM:

Vesele poskočnice...igra na glasovir John Bolka
Star Spangled Banner in Old Black Joe.....
.....igra na vijolino gdč. Gradisher
Točno ob 8. se vprizori burka "Čarlijeva ženitev".
Po igri deklamacija "V krvi".....Frank Poje
"Planinski pastir", deklamacija.....gdč. Pečnik
Nastop pevskega zbora "Prešeren" z različnimi
pesmami.

Sledi prosta zabava in ples. Vstopnina za
moške 50c; za ženske 25c; otroci od 6 do 16
leta 15c. Igrala bo domača "Harmonika".

Rojaki in rojakinje v Barbetonu in okolici so
uljudno vabljeni, da posetijo to prireditev. Točna
in vsestranska postrežba in zadovoljstvo vsem. Na
svidenje na zabavi!
Odbor.

Bonus.

Veterani svetovne vojne zahtevajo bonus. Čim dalj se oddaljujemo od časa, kar je bila vojna končana, toliko bolj odprto pripovedujejo veteranom, da z bonusom ne bo nič, ker bi bilo treba prebivalstvo preveč obdavčiti, kar bi imelo slabe posledice na ekonomsko življenje dežele.

Veterani se jeze, groze, in nadaljujejo s propagando za bonus. Če bi znali misliti in računati, bi izvedeli, da bi lahko dobili bonus ne da bi bilo treba kakih posebnih davkov. Tisti milijoni, ki se iztekajo v žepe grafterjev, bi se obrnili za bonus, če bi veterani in patriotična publika hotela in znala uveljaviti svoje hotenje.

Ampak večina veteranov ne zna misliti ne računati. Zato sprejemajo resolucije, s katerimi obsojajo wisconsinske in druge socialiste, zgražajo se nad osvoboditvijo političnih jetnikov in podajajo nasvete, kako se bi moglo najlozje amerikanizirati "foreignerje". Zato pa veterani ne bodo dobili bonusa. Kadar bo zastava in čast domovine zopet v nevarnosti, bodo ponovno mobilizirani in patriotje jih bodo opajali z obljubami kakor vselej. Morda bi koncem konca domovini, zvezdnati zastavi in amerikanizaciji nič ne škodovalo, če bi veterani pričeli malo več misliti pa manj "obsojati".

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z.

Tajniki in drugi odgovorni funkcionarji klubov J. S. Z. naj skrbe, da bo vsaka prireditev nanašena v Proletarcu. Poročajte tudi, kako je uspela. Glasilo J. S. Z. je ogledalo aktivnosti naših organizacij. To ogledalo pa ne more biti popolno, ako klubi ne obveščajo javnosti od časa do časa o svojem delu.

O ti Jernej ti!

J. Hafner, ki se je v zadnjih par letih prelevil iz nazadnjaka v "revolucionarja", napiše včasih tudi kak dopis. V listu, radi katerega je toliko krika v hrvatski sekciji W. P., piše, da je bil navzoč na libraryski konferenci, kjer je hotel govoriti, pa mu niso dali besede. Ti Jernej ti! Kaj bodo rekli o tebi ljudje, ki so bili na konferenci?

"Na tej komediji je nastopil tudi angleški govornik, ki je rekel na silno veselje vseh navzočih, da je pristaš Gompersov, kar je privabilo nekaterim iz Chicago solze v oči," piše Jernej, ali pa je to napisal zanj kdo drugi. Kako bistroumni so ti junaki! Lažejo kar na "piece work."

Po shodu je predsednik dvakrat vprašal, ako ima kdo kako vprašanje. Jernej se ni oglasil, dasi je obljubljal, da bo "že na shodu povedal". O ti Jernej ti!

Ako hočete biti poučeni o pravi sliki v delavskem gibanju, čitajte "Proletarca".

Finančna sila tega zavoda
Vam jamči vseobčo sigurnost.

SLOVENC V AMERIKI

otroci — njih roditelji — in roditelji teh, poverjujejo svoje bančno poslovanje našemu zavodu — in vsak izmed njih ceni uspeh svojega neprestanega stika s to največjo jugoslovansko banko v Zedinjenih državah.

In vi, ki pri nas ne vlagate, niti ne investirate, brez razlike kje stanujete, prepričajte se, da je za Vas najuspešnejše, ako poverite Vaše bančno poslovanje nam.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulica,
CHICAGO, ILLINOIS.

Pošiljamo denar v staro domovino najceneje in najhitreje. PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo tudi svedoče (affidavits) za naseljence.

ŽENSKA OHRANJENA PRED OPERACIJO

Zanimiva povest nam je prišla na uho pred nekaj dnevi. Neka uboga žena trideset let stara je trpela šest do sedem let hude bolečine, hodila je od zdravnika do zdravnika in vsi so svetovali operacijo. Vsekakor bila je v strahu pred operacijo in

je rajše trpela bolečine; postajala je od dne do dne slabejša in čakala smrti. Nekega dne pride k nji stara žena, ki je imela skušnjo s trakuljo. Ko je slišala pritožbe svoje sosede je rekla: Tvoja bolezen ni nič drugega kot navadna trakulja, vsa znamenja so

enaka kot jih je imel moj sin John, ki je imel 20 čevljev dolgo trakuljo. Stara žena je bila prepričana o stvari, da je takoj svetovala bolnici dobra zdravila za trakuljo. Bolnica se je podala in vzela zdravila za trakuljo. V kratki dobi, kot čudež, je ta ženska ozdravela od te hude bolezni. Rešila se je kakih 40 čevljev dolge trakulje. Ženska je potem lahko jedla in povrnilo se ji je zdravje, postajala je vsak dan močnejša in danes je zdrava. Veliko mož, žen in otrok trpi in se zdravi za razne bolezni, med tem ko je njih prava bolezen trakulja. Prava znamenja so drobci v odpadkih. Podobna znamenja so: omotica, slab tek, zguba teže, smrdljiv diš, rumena koža, bolečine v delih telesa, hrbtni in nogah, plazenja v trebuhu in želodcu, ki se včasih vzdiguje v grlo. Bolnik nima volje do dela in ne za življenje, nobene ambicije in je melankoličen. Želodec postane večkrat kisel in hrana noče doiti po grlu. Omedlevični napad se tu in tam pojavi vsled trakulje. Pripetilo se je celo, da je trakulja zlezla v sapnik in zadavila bolnika. Rešite se tega parazita predno vas umori. Naročite si dovolj Laxtan zdravila za \$10.48 pri Laxal Med. Co., 153 Laxal Bldg., Box 963, Pittsburgh, Pa., še danes ker jutri je lahko že prepozno. Za zavarovanje zavoja pošljite 25c več.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE		MLEKARSTVO, s črticami e živimoreji s slikami75
VZORI IN BOJI, črtice, vezana	1.50	ANTISA, (Leoid Andrejev), broširana50	NARODNOGOSPODARSKI ESERJI25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in črtic, broširana65	BENEŠKI TRGOVEČ, (Wm. Shakespeare), vezana75	NAS JEŽIK, (Dr. J. Glonar), vezana45
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75	ČARLJEVA ZENITEV-TRLJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana25	NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ75
ZAJEDALOC (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih30	O KONSUMNIH DRUŠTVIH10
ZA SREČO, povest, broširana45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.60	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana40
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana	1.00	GOSPA Z MOJJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
KLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senca), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana	1.20	KASIJ, drama v 3 dejanjih75	POGLED V NOVI SVET70
EMOTE IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (I. Zorec), broširana40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75	POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana	1.00
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75	POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami35
ZENINI NASE KOPNELE, (Rado Murnik), broširana30	NAVAĐEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35	PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana35	RASTLINSTVO NARISANJE ALP, (F. Seidl)95
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)35
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	ROMANTIČNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85	REFORMACIJA IN SOČ. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana45
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan	1.75	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50	SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
II. zv. vezan	1.50	SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana75	SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana50
III. zv. vezan	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00	SPOL-JUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba40
IV. zv. vezan	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.		SRBSKA POČETNICA, (J. T.)50
V. zv. vezan	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatna20	SPRETNJA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana	1.25
VI. zv. vezan	1.00	ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK (Dr. J. F. Kera)	5.00	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, (E. K.), broširana50
PESMI IN POEZIJE.		DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO, (Alojzija Stebi)10	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike10
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabca), vezana	1.25	V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana25
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled	1.00	VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)25
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90	KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM25	BADEUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM10
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50	KDO UNICUJE PROIZVAJANJE V MALEM20	ZAKON BIOGENEZEJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)20	ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavce)50
POHORSKE POTI, (Janke Glaser), broširana35	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecj)25	ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Beslaj)30
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pire)40	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trde vezana	1.50
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drlina), vezana	2.00	ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1922, vsaka po10
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10			ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavce)25
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65				
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana50				
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25				
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50				
TRBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75				
TRISTIA EK SIBERIA, (Vojeslav Mole), vezana	1.25				
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40				

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c. (Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DEŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) . . 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki . . . 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezane v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 50

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 50

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 50

IOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v dežarni imperializem v Zed. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnic 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 50

KING COAL, (Upton Sinclair) povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 50

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 50

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 50

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 50

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 50

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 50

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne preste. Klubom in štalcem, pri večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

VELIKANSKA POTRATA.

Pet milijonov dolarjev se letno potratu za paro na piščalih pri ameriških lokomotivah, kakor so preračunili izvedenci, ki priporočajo zmanjšanje vseh lokomotivnih piščal in premestitev istih na sprednji del lokomotive. In ker ameriško ljudstvo vstraja pri tem, da kupuje les v gotovih dolžinah, se v Združenih državah vsako leto po nepotrbenem potratu 140 milijonov čevljev lesa. Toda noben izvedenec ne more dognati koliko milijonov dolarjev zgubi ljudstvo na zaslužku vsled bolezni, ki jih povzroča želodčni nered. Ta potrata se more znižati samo s preprečitvijo bolezni. Prva in najvažnejša stvar je, da do dobra izčistite čreva in jih ohranite čista. Trinerjevo zdravilno grenko vino jih izčisti in jih ohrani čista; regulira dolovanje črev, pojači tek in živce. Sedaj po Novem letu je vaš lekarnar ali trgovec z zdravili dobro založen s Trinerjevim zdravilno grenkim vinom, kakor tudi Trinerjevim Linimentom, ki daje zanesljivo odpomoč vsem tistim, ki trpe velike bolečine vsled revmatizma ali navralgije, in s Trinerjevim Cough Sedative, ki je jako koristen posebno v tej sezoni.

Slovenski delavci, skrbite, da se Proletarec razširi v vse kraje, kjer živi naše delavstvo. Pridobivajte mu ob vsaki priložnosti nove naročnike. Delajte za svoj tisk.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.